

Navigation Success, Negotiation Shortfall

UPPSALA
UNIVERSITET

Strukturella hinder och resiliensens skörhet i fritidslötsning för nyanlända ungdomar

Sara Kaya Sharif

MSc Medical Science/Public Health · Uppsala university · 2026

Bakgrund & Syfte

Bakgrund

Nyanlända barn och unga är en heterogen grupp med ökad risk för psykisk ohälsa, social isolering och begränsad tillgång till fritidsarenor.

Post-migrationsstressorer – diskriminering, ekonomiska hinder, bristande nätverk – väger tyngre för hälsa än pre-migrationstrauma.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning driver ett projekt med fritidslotsar som stödjer nyanlända 11–18-åringar att hitta och börja i strukturerade fritidsaktiviteter.

Studiens syfte

Undersöka hur nyanlända ungdomar (11–18 år) upplever fritidslotsning, och om/hur interventionen bidrar till att stärka deras resiliens.

Fyra frågeställningar:

1. Hur upplever ungdomarna lotsningsinterventionen?
2. Vilka skyddsfaktorer beskrivs som betydelsefulla?
3. Hur påverkar deltagandet deras vardag?
4. Vilka utmaningar identifierar de?

Metod

Studiedesign

Kvalitativ studie
Kritisk konstruktivistisk ansats
Samskapande forskningsupplägg

Samskapande = ungdomarna som
kunskapsbärare (epistemisk rättvisa)

Urval & data

15 individuella semistrukturerade
intervjuer
Ålder 11–18 år
Språk: svenska, engelska, turkiska, dari

Resiliensteori

Ungars socioekologiska resiliensmodell
Mastens 'ordinary magic'
Resiliens som process, inte egenskap

Analys

Reflexiv tematisk analys (Braun & Clarke, 2022)

Medforskare

4 nyanlända ungdomar deltog som medforskare
Validerade teman i workshops

Resultat 1: Lotsen som socioekologisk katalysator

"My old man was looking for it (volleyball) for year. But then (the leisure guidance worker) found only for one week. They did it easy, actually."

Rahel, 17 år

Praktisk bro

Lotsen navigerar ett system som familjer saknar kunskap om – och gör det tillgängligt på en vecka istället för år.

Psykologisk trygghet

Ungdomarna beskriver lotsens närvaro som avgörande för att våga prova något nytt – "It feels less nervous."

Emotionell omramning

Lotsen neutraliserar aktivt den skam som kan följa med att be om hjälp – och gör hjälpsökning legitimt.

Resultat 2: Fritiden som transformativ kraft

"It's a safe place for me. Like, when I'm feeling down or anything. It helps me to cope with my life."

Emmanuel, 18 år

Isolation bryts

Hemmet lämnas för en meningsfull arena

Tillhörighet skapas

"Alla är med som i ett team eller en familj"

Emotionell reglering

Aktiviteten som trygg plats vid svåra stunder

Identitetsförskjutning

Från nyanländ hemma – till kompetent aktör i aktiviteten

Resultat 3: Aktivitetsbyten som dold resiliens

Vad vuxna ser

- Avhopp
- Brist på uthållighet
- Misslyckande

Vad det faktiskt är

- Aktiv navigering mot meningsfullt deltagande
- Förhandling om villkor för deltagande
- Dold resiliens: ungdomen återkommer och kräver ett nytt alternativ

" It wasn't my talent... then I tried singing and that made me happy "

Grace 13, om bytet till sånglektioner

Exempel från materialet

- Emmanuel: boxning → gitarr
- Grace: basket → sånglektioner
- Mina & Sami: ställer villkoret åldersanpassad grupp INNAN de börjar

Konsekvens för utvärdering

Om framgång mäts som aktivitetspersistens – hur länge ett barn stannar i samma aktivitet – riskerar man att registrera lyckade resiliensprocesser som misslyckanden.

Resultat 4: Strukturella brister i interventionen

"It is not until she finds a job that I can continue." — Eden, 17 år, om fritidskortet som upphört vid 17 års ålder

Tillgänglighet & kontinuitet

Lotsens tid är begränsad. En inställd aktivitet (Sami) ledde till att ett positivt förlopp bröts helt.

Ålders- & social matchning

Barn placeras i grupper med yngre deltagare. Mina: "So, they maybe eight years... I cannot talk with them."

Ekonomisk transparens

Kostnader kommuniceras för sent. Fritikortsgränsen vid 17 skapar ett abrupt stopp – mitt i etableringsprocessen.

Social inkludering i aktiviteten

Slutna sociala strukturer. Nya och etablerade deltagare delar rum men inte gemenskap. Ledaren tar sällan aktivt ansvar.

Navigation vs. Förhandlingsframgång

Navigeringsframgång

Barnet når en aktivitet

- Lotsningen når konsekvent detta mål
- Praktiska och psykologiska hinder sänks
- Lotsen är avgörande som bro

≠

Förhandlingsframgång

Barnet trivs, stannar, finner gemenskap

- Lotsningen stödjer detta otillräckligt
- Formell inkludering ≠ substantiell inkludering
- Kräver aktiva insatser inne i aktiviteten

Slutsatser & Rekommendationer

01

Höj åldersgränsen för fritidskortet till 18 år

Nyanlända unga är fortfarande i aktiv etableringsfas vid 17. Att ta bort subventionen vid exakt den tidpunkten underminerar de hälsovinster interventionen skapat. Komplettera med individuella övergångssamtal vid 16–17 år.

02

Ge aktivitetsledare verktyg för aktiv social inkludering

Integration sker inte automatiskt för att nyanlända och etablerade delar träningslokal. Ledare behöver mandat och konkreta pedagogiska redskap – t.ex. teambuilding-övningar som skapar kontaktytor – för att aktivt öppna upp gruppdynamiken.

03

Utveckla lotsningen mot substantiell inkludering

Interventionen bör adressera inte bara vägen in i aktiviteter, utan villkoren för att trivas och stanna kvar i dem. Det kräver samarbete med föreningslivet och ett utvärderingsramverk som mäter tillhörighet, inte bara närvaro.

Lotsningen fungerar- men är inte tillräcklig.

**Interventionen uppnår konsekvent navigeringsframgång.
Vägen mot förhandlingsframgång kräver strukturella förändringar
på meso-nivå – inte enbart på lotsarnas axlar.**

Genom att aktivt motverka epistemisk orättvisa i både forskning och praktik, och genom att erkänna barns handlingskraft, resiliens och flerspråkighet som resurser snarare än hinder, kan villkor skapas för en folkhälsa på lika villkor – där barnets egen röst är kompassen.